

Завършиха юбилейните десети „Мартенски музикални дни“ в Русе. В продължение на шестнадесет дни пред публиката се представиха четири наши оркестъра: Държавният симфоничен оркестър — Русе, Софийската държавна филхармония, Софийският камерен оркестър и Русенският младежки симфоничен оркестър. Толкова бяха и гостите — радиооркестрите на Берлин и Букурещ, филхармониите от Новосибирск и Катовице. Седем хора — българската хорова капела, хорът на Румънското радио и телевизия, Софийският камерен хор, „Бодра смяна“, „Родина“ и русенският пионерски хор участваха в изпълнението на ораториални творби. Една поетично-песенна вечер и тържественото чествуване на двадесетгодишнината на Русенската народна опера допълва картината на участниците. Тематичната насоченост на програмите тази година се определяше от посвещението — „100 години Ленин — 200 години Бетховен“. От 44-те симфонични произведения, които бяха изпълнени на фестивала, 14 принадлежат на Бетховеновото перо. Между тях трябва да споменем „Миса Солемнис“ и месата в до мажор, които засега остават още „монополи“ на русенската сцена, десет български песни, между които първото изпълнение на „Кантата за родината“ и революцията“ от Иван Спасов и редица други автори, повечето съвременни, начело с Шостакович (5 песни). Програма, която даде богато съдържание на тазгодишния фестивал.

Някои от изпълненията бяха от класа, която задължава да се спрем по-подробно на тях. Силно впечатление направи Бетховеновата програма на берлинския радио оркестър (Егмонт, III концерт за пиано с Олга Шевкенова и VII симфония). Една трактовка в традициите на немската класическа изпълнителска школа, в която оркестърът показва удивителна спойка и баланс, висока професионална култура на музициране, ритмическа чистота и фраза; предпоставки, за да получи публиката възможност за пълно съсредоточаване в собствените си възприятия, да асимилира изцяло изпълнението. Новосибирци завладяха слушателите със своята емоционалност и одухотворено изпълнение. Техните Симфонични танци на Рахманинов разкриха особено богатство на краски и настроения в една трактовка, която изхождаше от тълкуването им не като танци в буквалния смисъл, а от търсене то на танцовалността като първооснова на всяко преживяване, намерило израз в движение. Още по-приковаващо и силно бе изпълнението на Десета симфония на Шостакович. Богатото съдържание на тази творба бе предадено с толкова чувство, майсторство и убедителност, че с основание можем да го сметнем за еталон при нейното пресъздаване. На подобно сливане с автора би могло да съперничи само изпълнението на Трета симфония от Пипков от симфоничния оркестър на Румънското радио и телевизия. Едно от постиженията беше и месата в до мажор на „Русенският екип“ — оркестър и хор под диригентството на Васил Арнаудов, предадена стилно, с богата звучност и споен ансамбъл. Ние се надяваме, че това изпълнение ще прозвучи и от другите концертни подиуми в страната. Между фестивалните вечери обаче, като цялостно постижение особено се наложи концертът на Софийският камерен оркестър. Тук всеки би се затруднил, ако трябва да даде приоритет на една или друга от пиесите на програмата. И все пак, мисля, че не може да се отмени концертът за кларнет на Любомир Пипков, който прозвуча (солиет Петко Радев) като апотеоз на българския дух, природа и бит. Искам да се спра и на първото изпълнение на кантата на Иван Спасов. Струва ми се, че този път творческото кредо на автора би могло да се резюмира с думите „от всички средства — към една цел“. Популярен — доколкото е необходимо, „модерен“ — доколкото е възможно, тази творба е една стъпка на автора към широкия кръг от слушатели. Равностоен партньор на оркестъра — това бе едно чудесно

постигане на Софийския камерен хор (особено а капелният епизод „Спете спокойно, другари“).

Десетгодишнината на фестивала налага да хвърлим поглед назад по пътя, който той измина. Започнал с плахите стъпки на една местна проява, със скромната цел да събуди любовта към музикалното изкуство сред местната публика, това дело бе подето и подкрепено от цялата наша културна общественост и днес се радваме на един истински международен музикален празник. Присъствието и прякото участие в програмите на редица първенци на музикалното изкуство, като Шостакович и Хренников, Бонгарц и Рождественски, Емилия Петреску, Регина Смендзянка, Вацлав Нойман, Живоин Здравкович, издигна неговото художествено равнище, събуди интерес към това събитие далеч зад пределите на нашата страна. Можем да кажем, че днес „Мартенските музикални дни“ са вече дело на музикалната общественост на всички социалистически страни. Досега на фестивала са гостували 19 състава от чужбина, от които 17 симфонични оркестъра: на всесъюзното радио и телевизия, Рижката, Киевската и Новосибирската филхармония, Гевандхаусоркестър, Берлинският радиооркестър и Дрезденската филхармония, Букурещката филхармония и радиооркестър, Белградската филхармония. Към тях се прибавят камерният оркестър „Музици Прагензис“ и хорът на Берлинското радио със самостоятелна програма. Една поредица от състави вече твърде внушителна както по качествата си, така и по количеството си.

Отбелязаните постижения от своя страна налагат и поглед напред. Машабите на това събитие вече са твърде големи за тесните рамки, в които то по неволя е ограничено. Що се отнася до времето и продължителността на фестивала — те са напълно подходящи. Невъзможно е обаче той да продължи да се развива в същите темпове без една нормална концертна зала както по размер, така и по местоположение. Сегашната зала е твърде далеч от живота на град Русе. Тя измества най-важния момент на празника във от пулса на града, не може да привлече вниманието на случайния посетител и превръща концертите в проява, предназначена за предварително изкусените. Да не говорим за нейните пространствени, акустически и битови условия, които не способствуват за разгръщане на едно пълноценно изкуство.

Програмната тенденция на фестивала — да се насочва най-вече към творчеството на съвременността, безусловно трябва да се запази. Що се отнася до „репертоарните“ композитори, би било добре там да се търси по-голямо разнообразие, не като количество на изпълняваните творби — то е достатъчно, а да се изпълнят повече непознати или малко известни техни произведения. Желателно е също тъй концертите да се обогатят освен с участието на оркестри от чужбина (три са вече предостатъчни) и с гостуване на повече именити солисти и диригенти.

Особена роля играят „Мартенските музикални дни“ за нашето музикално творчество. Фестивалните програми по правило съдържат българска музика във всеки концерт. Нещо повече, на два пъти през 1964 и 1969 година фестивалът бе посветен изцяло на българското творчество — факт, който трябва да се превърне в традиция: всяка пета година да бъде преглед на най-хубавото, създадено от нашите композитори през този период. От особено значение е и това, че всички гостуващи състави изпълняват български творби. По този начин фестивалът става емисар на българската музика в чужбина — оттука тя се качва по концертните подиуми в редица страни.

Дългият път на развитие, високото равнище, което „Мартенските музикални дни“ постигнаха за десет години, ни дават основание да вярваме, че в недалечно бъдеще този фестивал ще се нареди между най-авторитетните международни прояви в областта на музикалното изкуство.

ДИМИТЪР РУСЧЕВ